

Les cançons DE PLUJA a BENISSA

A ma mare i a la meua àvia Àngela

L'arribada de la pluja és senyal de divertiment per als infants. Els permet jugar amb el fang, crear riuets, botar sobre les basses esquitxant-se entre ells i cantar en colla cançons originades normalment a partir de l'observació de les conseqüències de la pluja: el caragol que s'amaga amb la pluja i ix amb el sol, l'estat dels diferents excrements animals en contacte amb l'aigua, el fet de treballar en casa perquè la pluja impedeix anar al camp ("repi-ca el morter"), etc.

Entre les principals característiques d'aquestes breus cançons destaquem la seua lletra senzilla, repetitiva i farcida d'un lèxic relacionat amb l'entorn natural i la vida rural (caragol, sol, cagerada, bou, vaca, plou, garrofer, etc.). La música, d'altra banda, intenta reproduir la repicadissa de les gotes de pluja, i retratar així, com qualsevol altre llenguatge, la realitat que l'envolta.

En el present article hem dut a terme una recopilació de les cançons que els xiquets benissers cantaven en els dies de pluja, i a més a més hem fet una petita comparació amb algunes de les versions que s'entonaven en els pobles de la contrada. Heus-les ací:

CARAGOL, CARAGOL

Caragol, caragol és una cançó que la xicalla cantava per a animar aquest mol·lusc a eixir de la closca passada la pluja i passejar amb l'aparició del sol. Les versions que hem trobat al nostre poble s'han originat probablement de la tornada d'una versió més extensa d'aquesta cançó. Vegeu-les:

Versió 1:

Caragol, caragol,
trau les banyes al sol.

Versió 2:

Caragol, gol, gol,
trau la molla que ix el sol.

Versió 3:

Caragol, gol, gol,
trau les banyes,
trau les banyes.
Caragol, gol, gol,
trau les banyes
que ix el sol.

La versió ampliada de la qual parlàvem anteriorment l'hem poguda arreplegar a la Nucia. L'avi de la informant Helena Berenguer la cantava així:

Caragol, caragol, trau les banyes que ix el sol.

Ningú passa la vida que passa el senyor de caragol,
que no paga lloguer de sa casa i la porta cap a on vol.

Ell estudia lo que necessita en les fulles d'una col,
i no cal preparar quan se gita marfeguetta ni llançol.

Caragol, caragol, trau les banyes que ix el sol.

Per desgràcia la vida s'acaba quan passeja per on vol,
i de gust li cau la bava, més lluenta que el xerol.
Sobre les brases la mort se presenta bullidet en un perol
i l'adoben en salsa coenta i se'l xupla qual-sevol.

Caragol, caragol, per a tu ja no ix el sol.

La cançó del caragol també s'ha usat en els jocs de rogle. Josep Bataller (1986: 86) va recollir una versió a Castelló de la Plana en què els xiquets la cantaven rodant en rogle.

CAGUERADA DE BOU

Els següents versos corresponen als de les versions benisseres de la cançó Caguerà de bou, que fan referència, sobretot els de la primera versió, als efectes que provoca la pluja en els distints excrements animals:

Versió 1:

Caguerada de bou,
(Caguerada de bou,) quan plou s'arremulla,
la de vaca no perquè està més dura.

Versió 2:

Caguerada de bou,
Caguerada de bou,
quan plou s'arremulla.
Toni, Quica, Moll,
Xotxim de Bolulla.

Aquesta darrera versió, segons Francisco Jordà, és més llarga, però no li ha sigut possible recordar la continuació.

118

JA PLOU I PLOURÀ

Una altra cançó de pluja és Ja plou i plourà. Aquesta cançó es coneix a la nostra comarca amb diferents versos inicials. Monjo (2004: 148) l'ha arreglada amb els començaments següents: "Ja plou, ja plou, gotetes de nou", "La mula i el bou" i "Ja plou i plourà". D'altra banda, Sala (2001: 68, 69) l'ha trobada a Murla com "una segona part" de la cançó Ja plou, ja plou.

A Benissa l'hem escoltada així:

Ja plou i plourà,
farem un replà,
repica el morter,
farem una xica
com un garrofer.

Vicent Beltran (1998: 119) també ha recopilat aquesta cançó a Callosa d'en Sarrià, però en una versió més llarga, que continua més o menys amb els versos de la següent cançó que hem arreglat a Benissa:

JA CAU L'AUIA MINUDETA

Ja cau l'auia minudeta,
les barquetes van al vol,
i la pobra Marieta,
el seu nóvio no la vol.

Informants: Maria Garcia Ginestar, Teresa Crespo Banyuls, Mari Carme Ronda Abad, Paquita Sendra Cabrera, Paquita Ribes Crespo, Àngela Ginestar Sivera, Antoni Banyuls Pérez, Margarita Crespo Santacreu, Blai Garcia Crespo, Francisco Jordà Rosselló, Jaume Ivorra Ivorra, Helena Berenguer Ivorra i Teresa de la Cruz Jordà.

Agraïments: A tots els informants, per fer possible aquest article.

Francesc-Xavier Soler i Garcia Llicenciat en Filologia Catalana

Bibliografia:

- BATALLER CALDERÓN, J. (1986), Jocs populars, Ed. Bullent.
- BELTRAN I CALVO, V. (1998), "Cançoners infantil callosí", Revista de festes de Callosa d'en Sarrià, pàgs. 116-119.
- GUARDIOLA I SAVALL, M.I. & BELTRAN I CALVO, V. (2005), Bolulla la caramulla: Cultura popular i llengua d'un poble de la Marina, Institut de cultura "Juan Gil-Albert".
- MONJO I PASQUAL, E.A. (1994), Saba vella, Institut d'estudis comarcals de la Marina Alta. (2004), Cançons nostres, Ajuntament de Teulada.
- PASTOR I GORDERO, P. & SASTRE TORRENS, J. & CENDRA I PIERA, J. (2004), El patrimoni musical d'arrel popular a la Marina Alta: el cançoner tradicional de Teulada, Ajuntament de Teulada & Associació cultural Amics de Teulada & Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta.
- SALA GINER, D. (2001), Murla. Cançons del meu poble, Institució Alfons el Magnànim.